

NAHİT ERUZ

İLE SÖYLEŞİ

Teftiş Kurulu bir okuldur, çok şey öğretir insana. Hele benim için bulunmaz bir nimetti.

O zamanlar hikayeler yazıyorum, gezi notları yazıyorum, dergiler de yayımlanıyor hepsi de... Varlık, Türk Dili, Papirüs, Soyut, Kitaplar, Yeditepe, Yansıma, Halkoyu, Yeni Edebiyat, Kıyı, Saçak, Türkiye Yazıları, Sesimiz Kemalist Ülkü, Oluşum, Abece, Yazıt, Karşı Edebiyat, Maya, Öykü-Şiir gibi...

NAHİT ERUZ ANLATIYOR

20 Ekim 1936'da Aksaray'da doğdum. O zamanki Niğde Aksaray'da. İlk ve ortaokulu Aksaray'da, Ticaret Lisesi'ni Adana'da, Fık-sek Ekonomi ve Ticaret Okulu'nu da İstanbul ve İzmirde okudum.

Okulu bitiren arkadaşlarım hemen hepsi "iş" peşine düştü, acelesi varmış gibi ben de "iş" peşine. Yıl, 1958.

Çocukluk arkadaşım ve şimdiki eşim Birsen'le nişan-nikâhı birlikte yaptık. Öyle istendi. Resmen evliydim artık ama sadece resmen.

Hemen ardından, askerliği de aradan çıkaralım dedik. Yedek subay okulu'nu İstanbul'da, kıta hizmetini Konya'da yaptım. Tezkere almamıza bir ay kala 1960 ihtilali oldu ve asker idareye el koydu. O sırada Teğmen'im. Bizi bir telas sardı : ya terhis etmezlerse, askerlik uzayıp giderse ! Ama öyle olmadı, zamanında terhis olduk.

xxx

Askerliği bitirmesine bitirdik de memur alımları durduruldu. Yapacak tek şey kaldı, Aksaray'a gitmek ve ardından dükân yapmak.

Dükânı yaptık, ortaokulda ders saati beş liradan bir öğretmenlik bulduk. Kadrolu değil... Babanların da yanına yerleştik.

Memur alımları başlayıncaya kadar öğretmenlik, sonra ver elini Ankara... Merkez Bankasında bir iş bulmuştum. Bir süre sonra da Balak Kredi Bankası'na geçtim. Parasal durum daha iyiydi.

xxx

O günlerde müfettişlik falan aklımda yok.

Müfettişliği aklıma düşüren, beni hep destekleyen, ders çalışmam için kitaplar getiren, o sıralar bizim servisi denetleyen Balak Kredi Bankası Müfettişi Oktay Baloğlu oldu. Okulu bitireli beş altı yıl geçmiş aradan, bana getirdiği kitaplarla bu boşluğu doldurmak istiyordu.

Sonunda, bana verdiği emeği boşa çıkarmadım.

xxx

1964 Yılı başlarında, Gümrük ve Tekel Bakanlığı'nın açtığı Müfettiş Yardımcılığı sınavını kazandım.

O zamanki Bakanımız Mehmet Yüceler idi.

Sınav komisyonunda kimler vardı, hiç hatırlamıyorum.

Müfettiş Yardımcılığı sınavını kazananlar şöyle : Nahit Eruz, Metin Yavuz, İbrahim Usta, Oğuz Anter, Erdem Özşahin ve Üzcan Aşçıoğlu. Yeterlik sınavında iki arkadaşımız, Erdem Özşahin ve Üzcan Aşçıoğlu başarılı olamadılar.

Yanına verildiğim ilk Müfettiş, Necdet Bilecik.

Bize görev belgelerini veren, Teftiş Kurulu kalemindeki Vahide Hanım bana şöyle demişti : "İyi bir müfettişin yanına verildiniz Nahit Bey..."

Daha sonra yanlarında çalıştığım iki müfettiş Nihat Ustalar ve Faruk Paykal oldu.

xxx

..w

Teftiş Kurulu'na girişim olan 1964'den Bakanlık Müşavirliği'ne atandığım 1984 yılına kadar 17 Bakanımız oldu. Teftiş Kurulu'nda ve idari görevlerde geçen süreçte...

xxx

Teftiş Kurulu bir okuldur, çok şey öğretir insana.

Hele benim için bulunmaz bir nimetti.

O zamanlar hikâyeler yazıyorum, gezi notları yazıyorum, dergilerde yayımlanıyor hepsi de... Yazmadığım dergi hemen hemen yok gibi. Varlık, Türk Dili, Papatya, Soyut, Kitaplar, Yedigöze, Yansıma, Halkoçu, Yeni Edebiyat, Kıyı, Saçak, Türkiye Yazıları, Sesimiz, Kemalist Ülkü, Oluşum, Abece, Yazıt, Karşı Edebiyat, Maya, Öykü-Siir gibi...

Hikâye kitaplarım ; Çuvalın Yanındaki Adam, Yumma, Gül Hırsız, İnsanca, bir de taşlama türünden Banteli.

Bu öykülerin, diğer yazıların tümü de müfettişlik dönemine ait değil elbet. Ama, müfettişlik bana gezme, görme ve inceleme olanağı sağladı. Teftiş için gittiğim hiç bir yerde sadece teftişe gümülüp kalmadım. Orta Anadolu'yu zaten bilirdim ama Güneydoğuyu, Doğu Anadolu'yu, Karadeniz bölgesini, Ege ve Akdeniz sahillerini, Trakya'ya girdim.

İnanır mısınız, en kötü dediğimiz yerler için hiç yakınmadım. Aynı yerlere, bölgelere birkaç kez gitsem bile.

Evet, müfettişlik bu nedenlerle benim için ayrı bir okuldu.

xxx

Havayı biraz değiştirelim.

Rahmetli Zeki Cimitoğlu, müfettişliğinde aşırı kuşkuculuğu ile ün yapmış biriydi.

Bir tarihte, Zeki Cimitoğlu ile Necdet Bilecik Mersin'de teftiş-teler. İkisinin de işi ayrı ama aynı yerde çalışıyorlar, aynı yerde yatıyorlar. Akşam üzeri olunca da eski Mersin'in deniz kenarında dolaşıyorlar.

Günlerden bir gün akşam üzeri gene birlikte çıktıkları, rıhtım boyu ağır ağır geziniyorlar.

Bir ara, Zeki Cimitoğlu, Necdet Bey'in yüzüne bile bakmadan heyecanlı bir sesle :

"Necdet" der. "Başını çevirmeden, arkadan gelen ayak seslerini dinle ! "

Necdet Bilecik denileni yapar ve başını geriye çevirmeden dinler. Gerçekden ayak sesleri var.

"Duyuyorum efendim, gerçekden ayak sesleri var."

Cimitoğlu, aynı ciddiyet, heyecan ve sert bir ses tonuyla konuşur:

"Çasus mudur, ne midir herif ! Deminden beri paşamızdan geliyor."

xxx

1974 yılında İstanbul Çıkarıcıları Başmüdürlüğü Yardımcısıyım. Orhan Yüzbasiöğlu da Başmüdürlüğümüz.

Bir gün Yahya Benekay üstadımız telefon etti :

"Nahit, Ankara'ya Çıkarıcılar Genel Müdürlüğü Yardımcısı olarak gelmek ister misin ? "

Yahya Bey yeni müstesar yardımcısı olmuştü.

./..

Bakanımız da Mahmut Türkmenoğlu. Başbakan Ecevit.
Fazla düşünmeden "olur" dedim.

xxx

Kararname çıkar çıkmaz Ankara'ya geldim.
Bakanlığın giriş katında bir odaya yerleştirdim.

O zamanlar, şimdilerde olduğu gibi şatafatlı odalarımız, sekreterlerimiz falan yok. Odanın kapısının yanındaki bir sandalyeye oturan bir odacı var, Mehmet Efendi. Evrakı getirip götürün, çay kahve işimize bakan, ben olmadığım zamanlarda da telefona bakan Mehmet Efendi.

Telefon çalınca söylenenleri masa takvimine not alır. Odama gelince, bu notları okumaya çalışırım ama bir türlü okuyamam. Çağırırım Mehmet Efendi'yi :

"Kim aradı beni Mehmet Efendi ? "

İki eli önünde kavusuk, baş hareketleriyle kendi notunu gösterip yanıtlar beni :

"Oraya yazdım efendim."

"Tamam" derim, "yazmışsın da ben okuyamadım."

Bu kez Mehmet efendi eğilir kendi yazdığı yazının üzerine. Bakar da bakar... Sonra mahcup, biraz da korkak bir tavırla yanıt verir :

"Valla, ben de okuyamadım efendim."

xxx

Ankara'da politik müzgarlar fazla, Bakanlık üst makamları için bürokratlar arasında ayak oyunları fazla...

Müfettişliğe pek benzemiyor. Teftiş Kurulunda bunlar pek az hissediliyordu.

1975 Yılı başlarında bir gün, o zaman Bakanımız olan Baran Tuncer'in odasındayız. Bir ara iş konuşuldu sonra Bakanımız işi sohbet havasına çevirdi. Çaylar tazelenirdi.

Konuşmalar amir memur değil nerdeyse arkadaş havasındaydı. Konu bürokratlara, bakanlıklardaki üst makamlara gelirdi.

Müsteşar Yardımcısı Yahya Benekay, o sempatik hali güleç yüzüyle Baran Tuncer'e :

"Sayın Bakanım" dedi. "Bürokrasi, buz pateni yapılan saha gibidir. Orada, beden hareketlerini, ayak oyunlarını iyi yapamazsanız o buz sahada sırtüstü gidersiniz."

Laf Bakan'ın çok hoşuna gitti ve epeyce güldü.

xxx

Baran Tuncer'in dört beş ay süren Bakanlığı sonrasında Orhan Östrak Gümrük ve Tekel Bakanı oldu. Östrak 1962-1963 yıllarında da Bakanlığımızı yapmıştı. Hem politikada, hem Bakanlıkta deneyimli biriydi.

Yeni Bakan gelince bürokrat kesimi hareketlendi. Gene ayak oyunları başladı.

Ne diyelim, usul böyle...

Ve sonunda, Recai Erk Gümrükler Genel Müdürlüğünden Müsteşar Yardımcılığına, Yılmaz İsmailoğlu Genel Müdür Başyardımcılığından Gümrükler Genel Müdürlüğü'ne, ben de Genel Müdür Yardımcılığından Başyardımcılığına atandım.

xxx

./..

JK

-4-

Her Bakan değişikliğinde bir fırtına esiyor, makamlar allak bullak oluyor. Kiminde az, kiminde çok ama mutlaka oluyor. Kimileri bunlara "nübet değişimi" diyorlar ama inanmayın siz.

Hiç bir Bakan da "benim zamanımda böyle şeyler olmamıştır" diyemez. Atama fırtınası daha çok yukarılarda... Aşağı katlara indikçe rüzgârın şiddeti de azalıyor.

12 Eylül 1980 sonrası bu atama furyası bir süre duruldu ama sadece bir süre.

xxx

1 Haziran 1978'de Kontrol Genel Müdürü olarak atandım.

Bakanımız Tuncay Mataracı.

Müsteşarımız da Teoman Yayın... Bakanlık dışından atanmıştı. Teoman Yayın müsteşarlığı sırasında üst kademedeki bürokratların görevlerine hep saygılı olmuştur.

Kontrol Genel Müdürlüğüm kısa sürdü, altı ay.

15 Aralık 1978'de Gümrükler Genel Müdürü olarak atandım.

Bu dolandırma nedendi bilemem tabii... Bilenler de gerçeği anlatmazlar.

Altı ay önce olduğu gibi Bakanımız gene Tuncay Mataracı, Müsteşarımız da gene Teoman Yayın.

Başbakanımız da gene Ecevit.

Gümrükler Genel Müdürlüğündeki arkadaşlar, eski arkadaşlarım. Kişileri iyi tanıyorum. "Mevzuat"ım da oldukça iyiydi hani. Türkiye'nin hemen hemen her yerini özellikle müfettişliğim döneminde gezmişim, gümrüklerimizi yerleriyle, oradaki insanların yaşam biçimleriyle görmüşüm. Bunların büyük yararı oldu bana.

İdari görevlerde bulunduğum zamanlarda da pek sıkıntı olmadı ama memuriyetimin en güzel yılları müfettişlik yıllarıdır.

xxx

Gümrük ve Tekel Bakanlığı Maliye ile birlesince bakanlığın adı da "Maliye ve Gümrük Bakanlığı" olmuştur.

O sıralar ben Gümrükler Genel Müdürüyüm.

Bakanımız Vural Arıkan...

Kısa bir süre sonra, 1984 yılı başlarında beni Bakanlık Müşavirliği'ne atadılar. Yerime de Maliye kesiminden Erhan Cireli geldi.

Bakanlık Müşavirliği'ne atanmam ile ilgili, Başbakanlığa gönderilen yazıda, gerekçe şöyle yazılmış: "Simdiye kadar bulunduğu görevlerde edindiği bilgi ve tecrübesinden daha iyi yararlanmak amacıyla Bakanlık Müşavirliği'ne atanması uygun görülmüştür." Altında, Bakanımız Vural Arıkan'ın imzası.

İşin garibine bakın ki, Gümrük ve Tekel Bakanlığı'nın en son Gümrükler Genel Müdürü benim.

xxx

Simdi emekliyim.

1999 Yılında, doğum günüm olan 20 Ekim'de emekli oldum. Hiçbir iş yapmıyorum. Yazı yazmak hariç...

20 Ekim 2015

Nahit BRUZ

